Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J. Тел.: HEnderson 4-0807, 4-0237. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 120. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 24-го ЧЕРВНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JUNE 24, 1954. No. 120. VOL. LXI.

СЕНАТСЬКА ПЕРЕСТОРОГА ДЛЯ СОВЄТІВ

СЕНАТОР ДЖАНСОН ПРОПОНУЄ ПЕРЕСТЕРЕГТИ МОСКВУ ПРОТИ ВТРУЧАННЯ В АМЕРИКАНСЬКІ СПРАВИ

Вашингтон. — Демократичний провідник в Сенаті сенатор Ліндон Б. Джансон промовляв у Сенаті і закликав Конґрес, щоб остеріг Совєти, що Західня Півкуля не буде довше толерувати комуністичної інтервенції. — Сенатор Джансон казав, що крім Ґватемалі, де існує прокомуністичний уряд, комуністи шукають творити свої бази ще і в інших місцях Америки. Вони вже пройшли стан просякання і творення малих груп для цілей шпигунства, саботажу і підривних дій, а тепер комуністи підготовляються до напіввійськових операцій. Джансон заявив, що комуністичну підготову найкраще видно на прикладі Ґватемалі, бо комуністи відповідальні за те, що тепер діється в тій державі. Комуністи посилали зброю до Ґватемалі, а тепер не хочуть дозволити, щоб справу Ґватемалі вирішила Рада Американських держав. Джансон домагається, щоб Конґрес потвердив доктрину Монро проти чужої інтервенції в Західній Півкулі. ЗДА повинні поробити заходи в тому напрямі, щоб Совєти не могли при допомозі вета не допустити ґватемальської справи на нараду Організації Американських Держав. — Джансон домагається, щоб ЗДА заявили, що тільки Організація Американських Держав має право вирішувати справи між американськими державами, і що ця сама організація повинна не допустити до дальшої совєтської інфільтрації на терені американських держав.

VI. КОНҐРЕС АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ ВІДБУДЕТЬСЯ З КІНЦЕМ ТРАВНЯ 1955

Ню Йорк. — Рада Директорів Українського Конґресового Комітету Америки на своєму засіданні 11-го червня ухвалила відбути Шостий Конґрес Американських Українців у суботу, неділю і понеділок, 28-30 травня, наступного 1955-го року в Ню Йорку. Повідомлюючи про це, Український Конґресовий Комітет звернувся рівночасно до своїх українських організацій з проханням не назначувати на згаданий час жадних зборів і з'їздів, які могли б стояти на перешкоді щодо участи в Конґресі чи інших імпрезах, які будуть з тієї нагоди влаштовані. Це відноситься в першу чергу до організацій метрополії. Подробиці про скликання та переведення Конґресу й про участь у ньому будуть подані пізніше.

МЕНДЕС-ФРАНС ПОЇХАВ НА ЗУСТРІЧ З КОМУНО-КИТАЙСЬКИМ ПРЕМ'ЄРОМ

Париж. — Новий французький прем'єр Мендес - Франс виїхав на зустріч із комуно-китайським прем'єром і міністром закордонних справ Чу Ен-лаєм. Вона мала відбутися в середу 23 червня в будинку французької амбасади в Швайцарії, Берні. Мендес-Франс заявив, що цю зустріч запропонував Чу Ен-лай негайно після проголошення нового уряду у Франції. На запит журналістів, чи він, французький прем'єр, стрінеться також із представником комуністичного В'єтміну, він відповів, що „ні". Мендес-Франс поінформував ще державного секретаря Бедела Сміта про свою зустріч з комуно-китайським прем'єром і той прийняв це до відома, хоч не признав ради — пишуть часописи — такої розмови. ЗДА, мовляв, не приймають відповідальности за таке перемир'я в Індо - Китаї, яке у практиці поділило б В'єтнам і довело згодом до нової війни. Зустріч Мендеса - Франса з Чу Ен - лаєм у Берні була несподіванкою для всіх інших делеґатів Женевської конференції. Однаково китайські, як і французька делеґації відмовились від коментарів. Негайно після розмови з Мендесом - Франсом, Чу Ен - лай відлетить до Ню Делі на триденні відвідини в індійського прем'єра Неру.

ДРУГА СКАРГА ҐВАТЕМАЛІ ДО РАДИ БЕЗПЕКИ

ДЕЛЕҐАТ ЗДА, ГОЛОВА РАДИ БЕЗПЕКИ, КЕБОТ ЛОДЖ, ПЕРЕСТЕРІГАЄ ҐВАТЕМАЛЮ, ЩОБ ВОНА НЕ СТАЛА „БЕЗВОЛЬНИМ ЗНАРЯДДЯМ" МОСКВИ

Об'єднані Нації, Н. И. — В два дні пізніше, як Рада Безпеки рішила видати заклик до воюючих сторін у Ґватемалі негайно припинити збройні дії і поручила передати справу до Ради Американських Держав — проти чого делеґати СССР зголосили 60-те з черги „вето" — Ґватемаля вдруге зголосила свою скаргу до Ради Безпеки, жадаючи скликати її „негайно". Вона домагається, щоб Рада Безпеки вжила заходів для переведення в життя резолюції про припинення збройних дій, при чому наводить низку фактів дальшого ведення воєнних операцій на терені Ґватемалі, однаково наземними військами революціонерів, як і збоку „невідомих літаків". Каблеграма Ґватемалі називає конкретно Гондурас і Нікараґву, з якими, мовляв, Рада Безпеки повинна спільно встановити мир. Свою каблограму уряд Ґватемалі вислав під адресою генерального секретаря Об'єднаних Націй Гамершилда, а той передав її цьогомісячному голові Ради Безпеки, Кеботові Лоджові. Той останній звернув увагу, що це лежить в інтересі Совєтського Союзу тримати справу Ґватемалі на денному порядку Ради Безпеки, але перестеріг Ґватемалю, щоб вона не ставала безвольним знаряддям в руках Москви. Він пригадав, що тільки три дні тому Рада Безпеки винесла своє рішення 10-ти голосами проти одного голосу Совєтського Союзу і що з вини совєтського „вето" резолюція Ради Безпеки стала заблокована. Кебот Лодж не сказав, чи він скличе знову раду Безпеки, чи ні. За газетними коментарями, це дуже цікавий правничий випадок, бо річ іде безумовно про громадську війну в Ґватемалі: чи Об'єднані Нації взагалі мають право вмішуватися в таку війну, чи мають дивитись на неї, як на міжнародну небезпеку для миру, а також, чи Об'єднані Нації взагалі мають право відсилати зголошені до неї справи до реґіональних міжнародних організацій, як напр. до Ради Американських Держав. Не зважаючи на ті правничі нюанси, всі члени Ради Безпеки — з винятком СССР — вже заявились були за тим, що справа Ґватемалі є справою передусім Латинської Америки і взагалі американського континенту, всі вони теж переконані, що це не є випадок збройної агресії якоїсь чужої держави, а революції ґватемальців проти уряду Ґватемалі.

ВІДБУЛИСЬ ЧЕРГОВІ МІСЯЧНІ НАРАДИ ЕКЗЕКУТИВИ ЗУАДКомітету

Філадельфія. — Минулої суботи, 19 червня ц. р. відбулись чергові місячні сходини, в присутності голови д-ра Л. Мишуги, заст. голови д-ра М. Стахова, секретарки п-ні Павлини Різник, касира М. Дубаса і екз. директора д-ра В. Ґалана.

Переселення: Ще цього місяця прибуло 22 особи до ЗДА на заврення ЗУАДКомітету на основі Закону про Ді Пі з 1948 року, який в секції „3 сі" діє до кінця червня. З кінцем цього місяця вже не буде можливостей переселення на основі цього закону для переміщених осіб і всі справи переселення треба буде полагоджувати на основі загального закону про імміграцію, чи теж на основі так званого Акту Допомоги Втікачам, чи — іншими словами — закону про імміграцію 214,000 втікачів з-поза залізної заслони, що вже увійшов в діло. Тих аплікантів, які не дістали віз в секції „3 сі", треба тепер перенести на новий закон, стараючись для них нових запорук і заяв праці. ЗУАДК при помочі агенції вирішив одночасно за продовження діяння закону про Ді Пі з 1948 року в секції „3 сі" бодай ще на один рік.

Вся акція ЗУАДК звернена тепер головно на новий імміграційний закон, ухвалений під назвою „Акту Допомоги Втікачам" і відомий загально під англійськими ініціялами Р. Р. А. (Рефюджі Реліф Ект). Канцелярія ЗУАДКомітету виготовила вже й дістала потрібні запотребування на працю для 237 ашурансів, які вже передано до Адміністратора нового закону для остаточної полагоди. В опрацюванні є дальших 300 ашурансів. Крім труднощів у виготовленні, бо потрібно в кожному випадку спонзора — американського громадянина, треба ще залучити урядом праці затверджену посвідку про запотребування на працю для нового аплі-канта.

Справа ашурансів — це найпекучіша справа. Управа ЗУАДКомітету висловлює подяку всім тим організаціям й окремим особам, які доложили до зусиль ЗУАДКомітетові дістати ашуранси та й закликає всю нашу громаду до співпраці в тій акції. ЗУАДКомітетові потрібно принаймні 2,000 ашурансів, щоб могти переселити усіх тих, які зголосились на переселення.

Стан ашурансів на день звіту такий:

Виготовлено і переслано до полагодження 237 ашурансів на 525 осіб, а з того для: Німеччини 203 ашуранси на 416 осіб; Австрії 22 ашуранси на 52 особі; Франції 11 ашурансів на 32 особі; Бельгії 9 ашурансів на 23 особі; Швеції 1 ашуранс на 1 особу; Англії 1 ашуранс на 1 особу. В канцелярії в опрацюванні, або ждуть на запотребування праці 248 ашурансів. Додатково зголошено листами 257 ашурансів.

Віча і наради в справі переселення продовжуються. У звітовому місяці відбулися два віча в справах переселення, в Дітройті, Мішіґен, і в Ню Гейвен, Конетикат. Заплановано дальші віча і місцеві громадські наради, завданням яких є здобути потрібні ашуранси від американських українців. Екзекутива ЗУАДКомітету ще раз відкликається до всієї української громади у ЗДА з гарячим закликом в якнайскорішому часі допомогти ЗУАДКомітетові здобути потрібне для переселення українських емігрантів з Европи число ашурансів.

Імміграційна квота для України — це нова акція, яку розпочав ЗУАДК. Під час розмов у Державному Департаменті, що відбулись під час останньої Конвенції УНС у Вашингтоні, піднесено справу окремої квоти для України. Прецедентом має служити таке, що французька квота має окремі підквоти навіть і для деяких своїх колоній.

Правна оборона цих українських поселенців, які мають неточності в документах, це дальше завдання теперішніх інтервенційних заходів ЗУАДКомітету. ЗУАДК веде заходи для їх висвітлення вже довший час. Тому особи, які мають такі неточності, можуть зголошуватись до ЗУАДК. При ЗУАДКомітеті працює окрема правна комісія, яка веде ці справи. Вислід праці цієї Комісії буде поданий до загального відома. (Закінчення на стор. 4-й).

Втеча 500 полонених комуністів

Сайґон. — 500 комуністів втекли з французького табору полонених, що знаходиться за яких 30 миль на південь від Сайґону. У таборі було коло 1,000 полонених в хвилині, коли комуністичні частини заатакували таборову сторожу. Сторожа відбила атаку, але в міжчасі полонені перерізали кільчасті дроти і добра половина їх встигла втекти. Під час втечі коло 20 полонених згинули, 20 поранено, а коло 100 зловлено і відведено назад до табору. За іншим повідомленням на сторону комуністів перейшов курінь в'єтнамців, дарма — що в'єтнамські частини здебільша б'ються непогано, хоч і без такого завзяття, як билися південні корейці в Кореї. — Комуністи здобули містечко Вістрі в північному В'єтнамі. Комуністичні партизани схопили керівника швайцарської чайної плянтації і одного француза, що там працював.

Конґресмен Мейсон остерігає Айзенгавера проти Черчила

Вашингтон. — Республіканський конґресмен, 72-річний Н. М. Мейсон перестеріґав у своїй промові в Палаті Репрезентантів президента Айзенгавера, щоб він не пішов на „підлещування" англійського прем'єра Черчила, який прибуває до Вашингтону, щоб обговорити проблеми світової політики. Конґресмен заявив, що англійські гості „знову будуть пробувати використати нас, щоб врятувати себе від нещастя". Мейсон сказав, що ці переговори не сміють бути „дальшим угодовством у відношенні до Росії", або „новою грубою помилкою в нашій закордонній політиці". Англійський прем'єр Черчил і міністер закордонних справ Іден мають прилетіти до Вашингтону врешті 25 червня. Черчил буде гостем президента Айзенгавера в Білому Домі від п'ятниці до неділі, в понеділок перейде до англійської амбасади, а в вівторок від'їде до Канади.

Сіям привітає військову допомогу проти комуністів

Банґкок. — Прем'єр Сіяму Сонґграм заявив, що його країна радо привітає кожну чужинецьку військову допомогу, якщо Сіям буде дійсно загрожений комуністичною агресією. Сіям готовий теж зі свого боку допомогти кожній загроженій комуністами країні в її боротьбі за волю. Сіямський уряд заповів замкнення кордонів і строгішу контролю над усіми чужинцями, що недавно прибули до краю, головно над китайцями. Всіх індо-китайців, що втекли були до Сіяму, чи які втікачі перейшли кордон для підривної роботи, Сіям хоче, в порозумінні з Індо-Китаєм, завернути назад.

Обидві сторони в Ґватемалі хваляться перемогою

Теґусіґальпа, Гондурас. — В Ґватемалі не прийшло досі до більшої битви, і тому, обидві сторони підготовлюючися до вирішного бою, хваляться перемогою. Гондураський уряд повідомляє, що якийсь незнаної держави літак бомбардував гондураське місто Санта Роза, комунікаційний осередок, в віддаленні 21 миль від фронту. Полковник Кастілло Армас переніс свою кватиру з Гондурасу до міста Есківпулас у Ґватемалі. Польова кватира повстанців находиться ще глибше на ґватемальській території. Про ситуацію в Ґватемалі важко довідатись правду, бо прокомуністичний ґватемальський уряд заборонив посилати звіти до закордонних часописів. Полковник Армас видав відозву до армії, в якій заявляє, що „його визвольні війська — „воюють не проти ґватемальської армії, ані не проти ґватемальського народу, тільки проти комуністичного уряду президента Ґузмана". З урядового комунікату виходить, що в порті Барріосі продовжуються бої, хоч цей порт був здобули на початку повстанські війська полковника Армаса. Сподіються, що в найближчому часі прийде до вирішальної битви між військами обох сторін, що до неї підготовляються.

Демократи саботують протикомуністичні законопроєкти — твердять республіканці

Вашингтон. — Визначні республіканські конґресові провідники твердять, що демократи „саботують" протикомуністичні законопроєкти, які внесла адміністрація Айзенгавера. Демократи в Сенаті і в Палаті Репрезентантів стримують вирішення законопроєктів, які вніс генеральний прокурор Герберт Бравнелл. Республіканці твердять, що демократи роблять це з „політичних мотивів", які треба буде виявити, якщо демократи не припинять своєї обструкційної тактики. В Білому Домі відбулася конференція президента і генерального прокурора Бравнелла з республіканськими провідниками Конґресу, на якій президент домагався, щоб Сенат і Палата Репрезентантів негайно взялися здійснювати програму уряду в ділянці боротьби з підривними елементами. Досі Палата Репрезентантів прийняла тільки законопроєкт про дозвіл користати з телефонічних підслухів на судових розправах, а Сенат прийняв законопроєкт про імунітет свідків перед конґресовими комісіями.

Інформації про американців в Китаї

Женева. — На четвертій зустрічі червоно-китайські делеґати подали представникам ЗДА список американців, які перебувають в Китаї, і відповіли на запити щодо різних осіб. Китайські комуністи признали, що 30 американців сидять у в'язниці за „порушення китайських законів". Під „слідством" перебувають 14 американських летунів. Про інших трьох сказано, що вони згинули, коли їх літак розбився. Про деяких заявлено буцімто вони самі не хочуть залишати Китаю. З свого боку китайські комуністи закидають З'єдиненим Державам насильне затримування китайських студентів, які хочуть виїхати додому. Дійсно, коло 120 китайським студентам відмовлено у виїздових візах, але половина з них зреклась бажання виїхати.

Фундація для боротьби проти комунізму

Ню Йорк, Н. И. — Бувший прокуратор Майлес Дж. Лейн, що брав участь в багатьох процесах, на яких суджено комуністів, промовляючи під час дискусії на річних зборах Товариства Американських Каледжів, заявив про конечність зорганізувати в ЗДА фундацію для боротьби проти комунізму. Ця фундація мала б роз'яснювати широким колам американців, яким способом найкраще поборювати комунізм в цій країні. Прокуратор Лейн казав, що багато американських виховників ще не зрозуміли небезпеки, яку несе з собою комунізм. „Ми вважаємо наші високі школи за місце, де навчаються наші майбутні провідники, казав Лейн, але ми занедбали нашу найбільшу відповідальність перед нацією за цю справу". Багато виховників не знають, як ставитися до комунізму, бо навіть деякі професори мішають комунізм зі справжньою академічною вольністю. Багато каледжів ще й досі не висвітлили справу комунізму, і тому громадянство не знає, як ставитися до очищування урядів від комуністичних елементів і шпигунів. Лейн казав, що американські каледжі без сумніву патріотичні, але в справі небезпеки від комунізму вони ведуть політику струся, який під час небезпеки ховає голову в пісок.

Англія — за передачу справи Ґватемалі державам Америки

Лондон. — Міністер Іден піддержав в парламенті становище англійського представника в Раді Безпеки Об'єднаних Націй, який вважає, що скаргу Ґватемалі проти агресії треба передати Раді Американських Держав. Коли б не „вето" СССР, то це було б уже сталося в імені і під контролею Ради Безпеки, заявив Іден, а Рада Безпеки дістала б негайне офіційне повідомлення про стан справи. Іден схарактеризував відносини в Ґватемалі, як „хаотичні".

Китайський генерал Мов мусить віддати понад 6 мільйонів долярів

Вашинґтон. — Федеральний суддя Едвард А. Темм після дворічного слідства оголосив вирок, згідно з яким китайський генерал Панґ Тсу Мов мусить віддати китайському національному урядові на Формозі 6,368,503 доляри, які він привласнив, коли був постачальником летунства свого уряду. Генерал Мов має звернути гроші впродовж 20-х днів. Мов сидить тепер у тюрмі в Мехіко, де відбуваються переговори в справі його видачі урядові на Формозі. Коли націоналістичний уряд вніс скаргу проти генерала Мов, він утік до Мехіко. Мов витратив багато грошей на закуп мистецьких речей в Ню Йорку, Лос Анджелесі і Шікаґо, а 810,000 долярів незаконно передав китайському націоналістові Чі Ку-Чанґові.

Знання і правда знищать ворогів свободи — каже Айзенгавер

Мінеаполіс, Мінн. — Президент Айзенгавер виступив на конвенції Американського Товариства Бібліотек, в якому заявив, що інтереси американського народу вимагають скріпити кожне джерело знання та кожний засіб, який веде до поширення правди. „Вільний доступ до знання і правди, пише Айзенгавер, знищить ворогів волі", які стараються при допомозі „ігнорації і страху запанувати над думками людей". Це звернення президента вислухали 3,500 делеґатів бібліотекарів із ЗДА і Канади. Далі Айзенгавер вказав, що найважливіше професійне завдання учасників конвенції — поширювати правдиву інформацію і знання по всій країні. Цієї засади трималися досі всі американські генерації, бо вона — характеристична риса нашого способу життя, а нагороду за цю засаду можна знайти на кожній сторінці американської історії. Воля між окремими людьми і мир між народами пануватимуть тільки тоді, коли між людьми і народами буде поширене знання і зрозуміння. На цій 73-й конвенції головною темою дискусії є: „Знання — це найпевніша сила".

Уряд хоче дати Ґіссові емеритуру

Вашингтон. — На Підкомісії для Цивільної Служби в Палаті Репрезентантів промовляв голова Бюджетового Бюра, який заявив, що Алджер Гісс, який відсиджує п'ятирічну кару тюрми, повинен дістати урядову емеритуру, бо він має за собою 14 років і 9 місяців урядової служби, і має право дістати річну емеритуру в висоті 700 долярів, починаючи з днем 1 грудня 1966 року, коли скінчить 62 роки. Представники Конґресу висловили своє здивування, щоб Ґісс, що покараний за кривоприсягу, бо заперечував під присягою видачу шпигунам секретних документів, міг діставати урядову емеритуру. Представник уряду каже, що уряд мусить дотримати умову, яку заключив з урядовцем, приймаючи його на працю. Але конґресмен Джордж заявив, що не уряд, тільки Гісс зломив умову, коли видавав таємниці совєтським шпигунам.

Тибет не піддається комуністам

Ню Делі. — У Тибеті існує широко розгалужений рух спротиву комуно-китайській владі — повідомляють індійські часописи. Ці вістки наспіли з прикордонного торговельного центру. Рух спротиву і кількість протикомуністичних саботажів збільшились від часу, коли Індія визнала китайську комуністичну владу в Тибеті.

Постійні ціни за лікарські послуги

Сан Франсиско. — Бувший голова Американського Медичного Товариства д-р Едвард Дж. МекКормік, виступаючи на 103-й річній конвенції цього товариства, домагався, щоб лікарські організації визначили постійні ціни за окремі лікарські послуги, а не визначали кожного разу ціни на основі прибутків пацієнта. Якби після визначення постійних цін якийсь лікар брав вищі винагороди за свої послуги, то він мусів би оправдуватись перед лікарськими місцевими організаціями, а якби не з цього зробити, то він мав би бути позбавлений членських прав у лікарських організаціях. „Минув вже час, казав д-р МекКормік, коли лікарі визначали винагороду на основі прибутків клієнта, місця і способу його мешкання". Промовець закликав лікарів, щоб в інтересі здоров'я американського народу і для втримання приватної практики на належному рівні, самі лікарі визначили висоту заплати за свої послуги для окремих районів країни.

В АМЕРИЦІ

● Республіканська сенаторка стейту Мейн, Марґарет Чейз Смит, перемогла у правиборах свого суперника Роберта Л. Джовнеса, якого підтримував сенатор Джозеф МекКарті.

● Голова Генеральної Корпорації Краси, пані Ліллі Даше, яка своє життя присвятила на те, щоб „прикрашувати" жінок, заявила, що „тільки лінива жінка виглядає на стільки років, скільки дійсно має". Протягом 20 років вона виробляла жіночі капелюхи, а тепер поширила своє підприємство, бо „що варта гарний капелюх без гарної сукні?".

● По закінченні переслухань в справі конфлікту між сен. МекКарті і Армією часописи повідомляють, які платні дістають урядовці, що виступали на переслуханнях. Виконний директор сенатської підкомісії Френсіс Карр і правний дорадник МекКарті Рой Кон — дістають річно по 11,650 долярів. Правний дорадник армії Джан Адамс — 13,000, а асистент секретаря оборони Г. С. Генсел 15,000 дол..

● Митрополит Московської Православної Церкви, який побував у ЗДА, запросив 30 духовників церков, що належать до Світового Парляменту Релігій, відвідати СССР і подивитися на большевицький рай на землі. До світового парляменту релігій належать протестанти, жиди, мусульмани і будисти. Запрошені церковні достойники виїдуть до СССР 10 серпня цього року.

● Місто Олбані в стейті Ню Йорк святкує 200-річчя Першого Американського Конґресу, який відбувся 1754 року. На цьому Конґресі Венджемін Франклін подав плян, який став основою Деклярації Незалежности. Святкування триватимуть цілий тиждень.

● 22 червня минуло 10 років, як ухвалено закон, згідно з яким вояки ЗДА мають право діставати гроші на свою освіту. Від того часу 7,800,000 вояків скористали з цього закону. 2,200,000 студіювало в каледжах і університетах, 3,500,000 в школах нижчих від каледжів, 1,400,000 переходили фаховий перевишкіл, а 700,000 вчилися фармерувати. Ця програма коштувала 15 більйонів долярів, але ветерани звернуть ці гроші впродовж 15 років, бо кожного року вони платять більйон долярів. податку.

В СВІТІ

● Новий французький уряд є наймолодший в буквальному розумінні: віком його міністрів. Сам прем'єр, Мендес - Франс, має 47 років, а наймолодший член кабінету, Андре Беттенкур, має 35 років. Тільки два найстарші міністри мають по 59 років. До речі, прізвище нового прем'єра є насправді Мендес. Один з його предків воював під Наполеоном. Його рід поділився був поміж еспанську і французьку вітку і тому до прізвища Мендес додано тоді Франс, що так і залишилось.

● 1,000 італійських і закордонних журналістів зібралися на майдані св. Петра під Ватиканським палацом, де живе Папа. Пій XII благословив їх з вікна своєї кімнати.

● Комуно - китайський уряд зредукував у новій адміністраційній реформі скількість китайських провінцій з 30 на 26. Вони поділені між 5 груп: Північний Китай, Північно-Східній, Північно-Західній, Східній Центрально-Південний і Південно - Західній. До 26 китайських провінцій враховано і Формозу, що її тепер займає націоналістичний уряд Чіян Кайшека. Зате Зовнішня Монголія залишається поза Китаєм — як володіння СССР.

● Князь Кенту, 18-літній кузин королеви Єлисавети, який стоїть на сьомому місці, як претендент до королівського престолу у Великій Британії, важко поранився в автомобільній катастрофі. Його витягнули непритомного з-під того другого авта, з яким він ударився, проте, після переведення до шпиталю показалося, що він швидко прийде до здоров'я. Він є кадетом у військовій академії.

● III Міжнародна конвенція миру і християнської цивілізації відкрилась у Флоренції в Італії, у присутності делеґатів з 42 країн і Об'єднаних Націй. Її ідеологічний характер — оборона християнської цивілізації перед матеріялістичною ідеологією комунізму.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДЕСЯТЬ РОКІВ ЗУАДК-у

Сьогодні, 24-го червня 1954-го року, минає точно десять років з того часу, коли на цій землі був створений та почав офіціяльно діяти Український Американський Допомоговий Комітет, популярний сьогодні ЗУАДК, як найвища харитативно-допомогова централя американських українців. Цих десять років існування та праці ЗУАДК-у, це справжніх десять років світла людської добросердечности і великодушности в темряві такої ж людської жорстокости, злиднів, безнадійности і відчаю.

Як прийшло до створення ЗУАДК-у? Вже майже від початку Другої Світової Війни можна було припускати, що український нарід вийде з неї знову найбільш потерпілим, зруйнованим і знедоленим. Дальший розвиток воєнних подій це потвердив і перед американськими українцями стала на всю ширину проблема відповідних заходів для допомоги своїм знедоленим братам по другому боці океану. Підготова до такої допомоги була теж і поважним моральним вкладом у воєнні зусилля альянтів, левину частину яких перебрала на себе наша прибрана американська Батьківщина.

Створення ЗУАДК-у не було нічим новим в історії американських українців. Навпаки, це був тільки дальший крок у світлій традиції допомоги рідній країні та рідному народові в його тепер ще збільшеній потребі.

В такій атмосфері і на такому тлі почали виникати серед американських українців спонтанні бажання та заходи в допомоговій ділянці, хоч ніхто не міг ще навіть точно уявити собі, як та допомога повинна та зможе виглядати. Головне було — бажання допомогти. І так з кінцем 1943-го року почали виникати навіть деякі практичні заходи для організації допомоги. В результаті такого наставлення і таких потреб, Другий Конгрес Американських Українців, що відбувався у Філаделфії 22-го січня 1944-го року, виніс, між іншими постановами, теж і ухвалу про зорганізування одної неполітичної гуманітарно-допомогової централі для допомоги потерпілим у війні українцям. Опісля, на окремому засіданні УКК в дні 16-го березня того ж року, обрано окрему комісію для підготовчої праці в тій справі, а 20-го червня скликано до Ню Йорку наради Ініціятивного Комітету і тоді створено та уконституовано Український Американський Допомоговий Комітет, який чотири дні пізніше, 24-го червня, був заінкорпорований в стейті Ню Джерзі і від того дня почав офіціяльно діяти.

Це коротка історія початків ЗУАДК-у, десятиріччя якого сьогодні відмічуємо. Дальша історія того Комітету, це вже справжня епопея тих, що допомогу давали і тих, які допомоги потребували. ЗУАДКомітет мусів звести — можна б сказати — безліч боїв насамперед за те, щоб самому вдержатись серед просякненої комуністами американської допомогової атмосфери, треба було відбивати безліч нападів на українське ім'я та українську честь, треба було зводити оборонні бої навіть проти всіляких власних слабодухів. Опісля, негайно після закінчення війни, прийшов справжній хрестоносний похід ЗУАДК та американських українців в обороні соток тисяч українських скитальців у Західній Европі, на смерть загрожених репатріяцією. Майже рівночасно пішла широка допомогова акція, опісля переселення і допомога і так до сьогоднішнього дня, серед вічних труднощів і турбот та серед вічних потреб.

Але як же інакше виглядає сьогодні ЗУАДК, ніж він виглядав 10 років тому! З інституції, яку щойно у вересні 1947-го року затвердили відповідні американські урядові чинники, ЗУАДК став сьогодні майже прикладною американською харитативною установою, для якої відкриті двері у Вашингтоні, який має широкі міжнародні зв'язки і найвищі признання та резолюції якого часто стають міжнародним допомоговим правильником. За тих десять років ЗУАДКомітет проробив не тільки величезну практичну роботу, дав не тільки кількамільйонову вартість матеріяльної допомоги потребуючим, переселив і допоміг переселити та влаштуватись десяткам тисяч скитальців, але і дав величезний та далеко ще не оцінений вклад у те, про що з таким признанням говорили на недавній конвенції Українського Народного Союзу найвищі американські представники: працю в розвиток Америки та в допомогу Україні.

Відмічуючи десятиріччя ЗУАДК-у, цього справжнього українського харитативного світла в спричиненеій ворогами українській недолі, ми з цілою скромністю повинні ствердити, що свій вклад у розвиток і працю ЗУАДК дав Український Народний Союз та маси його членства.

РЕВОЛЮЦІЯ В ҐВАТЕМАЛІ

Вже від довшого часу появились були передвісники теперішньої революції в Ґватемалі. Не було ніодного числа будь-котрої більшої газети в Америці, щоб не було в нім нових сенсацій з Ґватемалі і про Ґватемалю. Недавно ми читали обурену заяву одного англійського лівого лейбуриста: як можуть американці говорити про якусь небезпеку Ґватемалі, країни з трьома мільйонами населення? Це правда, — уся Ґватемаля своїм простором дорівнює більш-менше стейтові Пенсилвенія (45,000 кв. миль) та одній лише третині населення цього стейту. І З'єдинені Держави напевне не боялися аґресії збоку Ґватемалі, — про це смішно й говорити. Але вони не могли легковажити собі Ґватемалі, як осереддя комуністичних аґентів на весь американський континент, як резервуар комуністичних аґітаторів і потенціяльну небезпеку не для себе, а для тих південно - американських республік, зокрема їхніх комунікаційних шляхів та важливих копалин, які мають міжнародне значення з погляду війни.

У самій Ґватемалі комуністів не багато, — так само, як — порівнюючи з усім населенням — небагато їх і в Совєтському Союзі. Але з прикладу Совєтського Союзу відомо, що значить здисциплінована, по - салдатськи послушна диктаторові проводу, сфанатизована й безскрупульна меншість: вона може панувати над далеко численнішою більшістю, тримаючись при допомозі терору і насильства. У всій Південній Америці не більше як 200,000 комуністів, а в Ґватемалі їх може 1% — не більше як 30,000 „твердого ядра", вишколених, витресуваних, які вже їздили, чи збираються їхати на прощу до большевицької Мекки (коло 1,000 осіб щороку їздить з Південної Америки до країн поза залізною завісою, з того добра половина з самої Ґватемалі). Взагалі ж комуністи не вшановували своєю увагою самої тільки Ґватемалі. Відомо, що в жовтні минулого року англійський уряд застосував драстичні засоби супроти прокомуністичного уряду Британської Ґвіяни. Головною кватирою комуністів на Середню Америку є совєтське посольство в Мехіко, а на Південну — чеське посольство в Буенос Айресі. Не зважаючи на те, що з 20 латинських республік Америки в 13-ох комуністична партія заборонена і що комуністів там тепер менше, як було наприкінці другої світової війни, коли СССР був „в моді" на всьому американському континенті, — Москва звертає найпильнішу увагу на американський континент з різних причин. Коли не вдалася акція інфільтрації п'ятиколонниками всіх клітин життя в З'єдинених Державах коли в цій країні почалася гостра протикомуністична реакція уряду та громадянства і коли заморські вогнища конфліктів — Берлін, Корея, Індо-Китай — почали фасцинувати увагу американського загалу, — Москва вирішила, що прийшла добра нагода розбудувати свої аґентури в отій „незамітній" частині світу.

Не зважаючи на формальну заборону комуністичної партії, вона мала в Південній Америці, навіть у країнах, де легально не існує, добрий „клімат" для розвитку. Цим кліматом є інстинктовний острах середньо - і південно - американських держав перед північно - американською інтервенцією. Тому всі ті, що виступають під плащиком льокального патріотизму і суверенітету даної латинської держави, втішаються демократичними свободами. Ось, напр., навіть з Куби, що її уряд ніби розгромив комуністів, комуністичні вожаки вільно виїздять на відвідини і вишкіл до Москви. Комуністам, як відомо, непотрібна явна фірма: вони майстри скриватися за атрапами. У самій Ґватемалі теж немає комуністичної партії: є там „партія праці". Комуністична інфільтрація в Південній Америці полягає в опановуванні юній, в розпалюванні робітничих страйків, у провокуванні вуличних демонстрацій і сутичок з поліцією з будь-якої причини, у підготовлюванні таких частих в країнах Південної Америки революцій, в сіянні ненависти до З'єдинених Держав і в прищеплюванні південно - американським народам опінії про ЗДА, як про державу грошолюбну, імперіялістичну й загарбницьку. Все це робиться з такими цілями: в свій час опанувати морські бази і їх знищити в одвертих сутичках або підпільно приготовлюваними саботажами; знищити найважливіші копальні; зробити нездатним до вжитку Панамський канал; наробити якнайбільше клопоту ЗДА на випадок нової великиї війни. Очевидно, що коли ґватемальський уряд, опанований цілком комуністами, вийшов поза рямці переслідування своїх партійних противників і ведення комуністичної пропаґанди в сусідніх республіках, Мехіко, Сальвадорі й Гондурасі, а почав спроваджувати з комуністичних країн з Европи зброю — Америка не могла довше придивлятись тій забаві з легковажною усмішкою.

Протизаходи пішли кількома шляхами; поведено акцію за скликанням Ради Американських Держав, яка, базуючись на постановах панамериканської конференції в Каракасі про комуністичну небезпеку, розглянула б, чи не загрожує такого роду небезпека від теперішнього режиму в Ґватемалі; стежено пильніше за транспортами зброї, що їх Ґватемаля замовляє за кордоном і спроваджує різними чужими кораблями; більшу увагу присвячено протикомуністичному рухові самих ґватемальців, які вже мають політичну еміґрацію, що нараховує до тисячі душ. Інші південно - американські республіки, як сказано, дуже чулі на те, щоб ЗДА не втручались у дійсно внутрішні справи Південної Америки. Проте уряд Болівії напевне здає собі справу, що значить зріст комуністичних впливів серед робітників в її копальнях міді. Те саме стосується копалень цини в Болівії і нафти у Венесуелі. Уряди цих держав здають собі справу, що зруйнування копалень комуністичними саботажами на випадок війни, — це був би не тільки удар по ЗДА, але передусім цілковита руїна економіки даних країн. Вони знають теж, що американські бази на Карaїбському морі є не так видимим знаком „американського імперіялізму", як ґарантією безпеки Латинської Америки. І тому нічого дивуватися, що в Гондурасі чи в Нікараґуа ґватемальські еміґранти мали велику свободу рухів, не зважаючи на офіційні ремствування Ґватемалі і змогли там потайки сформувати свої збройні відділи.

Ґватемальський уряд, який мабуть не рахувався з такою реакцією всієї антикомуністичної публічної опінії на всьому американському континенті, як вона прийшла на вістку про транспорт зброї з комуністичної Польщі і затриманий у Гамбурґу другий транспорт зброї, закуплений у Швайцарії, — вхопився прикметних комуністам засобів терору, щоб утриматись при владі. Припинено важність конституційних свобід, які і так існували там на папері; в'язниці заповнились арештованими, що їх — за запевненнями з еміґрантських ґватемальських кол — почали трактувати, як „закладників", погрожуючи їм смертю на випадок революції проти режиму; пішла посилена пропаґандивна кампанія проти З'єдинених Держав, поруч із дипломатичними спробами шукати в ЗДА злагоди. Очевидно, струна була надто натягнена, щоб комуністичний режим міг там вдержатись мирними способами. Збройні частини, зорганізовані еміґрантами, використали напружений настрій в Ґватемалі, щоб розпочати революцію. Її вислід ще невідомий, але, без уваги на її теперішній успіх чи невдачу, нема ніякого сумніву, що протикомуністичні сили на американському континенті є надто великі, щоб вони допустили до створення тут комуністичного бастіону.

ПОШЕСТЬ „ШПІОНОМАНІЇ" В СССР

Телеграфній аґенції Совєтського Союзу — ТАСС — останнім часом розв'язався язик. Ця пресова аґенція, що є єдиним інформаційним джерелом для совєтських громадян і що завжди подавала найсухіші і найстисліші інформації, коли йшлося про справи, що їх невигідно було Москві розголошувати — стала дуже балакучою. Де ж пак, досі ТАСС писав, що „кордони Совєтського Союзу — на замку", що „через совєтський кордон не перелетить навіть птах". А тут раптом — повідомлення про скинутих десь біля Одеси двох парашутистів - диверсантів. Потім ревеляційна вістка про арештування і розстріл „буржуазного націоналіста" Охримовича, що, скинутий з літака, нав'язав зв'язок з підпільною сіткою українських самостійників - націоналістів, які діють в Україні. Далі мало не на цілу сторінку „Правди" покаянна заява українського соціяліста Йосипа Крутія, що нібито сам утік до большевиків. 10-го червня припізніле повідомлення про те, що 10 листопада минулого року совєтська прикордонна сторожа затримала на одному з островів недалеко Владивостока двох японських шпигунів. А 13 і 15 червня ще дві надзвичайні новини. Про одну з них коротко „Свобода" вже подавала, а тут перекажемо їх обидві докладніше.

Отже з совєтської преси довідуємося, що Військова Колеґія Найвищого Суду СССР розглянула справу „американських шпигунів-диверсантів" Володимира Галая і Юрія Храмцова, яких нібито перекинуто було на територію Совєтського Союзу для ведення шпигунської роботи.

Хто такі Галай і Храмців?

Як „встановили органи державної безпеки" — це були совєтські військовики (рядовики чи старшини — невідомо), які відбували службу в одній з військових частин, стаціонованих в совєтській зоні Австрії. Отже, ніби перевірені совєтські громадяни. Але вони „нав'язали зв'язок з кримінальними елементами" із місцевого населення і дезертували зі своєї частини . . .

Це вже щось зовсім нове в совєтській пропаґанді. Чи чувана річ, щоб у червоній армії були дезертири? Та ж то річ неможлива! Не то дезертира, а навіть жадного полоненого з совєтської армії не було і не могло бути ні в совєтсько-фінляндській, ні в совєтсько-німецькій війні. Але часи змінюються . . .

Отже, появившись в американському секторі Відня, Галай був затриманий представниками американської окупаційної влади, а потім „завербований як аґент і приділений до школи розвідчиків під шпигунською кличкою „Ловренс О. Джонсон". В такий самий спосіб буцімто завербовано і Храмцова, що появився в американському секторі Берліну. Його також приділено до школи розвідчиків під кличкою „Григорій Васильєв".

Масові дезерції з військових совєтських частин в Австрії й Німеччині, мабуть примушують совєтську пропаґанду звертати на цю справу серйозну увагу. І вона залякує совєтського вояка всілякими страхіттями, докладно, для більшої переконливости, описуючи, яка біда чекає дезертира по цей бік заслони.

Галай і Храмців — як повідомляє ТАСС — зізнали на слідстві, чого саме вчили їх в американській школі розвідчиків у містечку Роттах (західня Німеччина) і які в цій школі були вчителі. З огляду на конспірацію — як нібито заявили бувші совєтські вояки — всі слухачі цієї школи видавали себе за службовців американської армії, прикриваючись фальшивими документами. Храмців мав документ на ім'я „Джорджа Стефана" — поляка, а Галай видавав себе за ісляндця „Джона Айнорсона".

В цьому місці комунікат ТАСС'у шитий виразно білими нитками: совєтський вояк чи навіть і старшина видає себе за ісляндця Джона Айнорсона! Звідки міг би він знати цю острівну країну? Де вивчив її мову? Чи не в тій самій інституції, де писалося про нього цю пригодницьку повість?

З усією докладністю описує ТАСС, як то під наглядом американських старшин Галай і Храмців навчилися способів ведення розвідчо-підривної роботи на території СССР, фальшування документів і печаток, стріляння, фотографування промислових об'єктів та летовищ, радіотехніки і вживання таємного письма для зв'язку з розвідчим центром.

Далі з такою ж докладністю розповідається, як то по закінченні школи Галай і Храмців „на американському літаку" з Вісбадену в супроводі старшини розвідки „Джима" перелетіли в Норвеґію, в Осльо, а потім — на одномоторовому норвезькому гідролітаку — в район норвезько-совєтського кордону. З поміччю норвезьких прикордонників — заявляє ТАСС — Галая і Храмцова перекинуто через кордон на територію Мурманської области. Тут вони мали збирати відомості про важливі промислові та військові об'єкти, летовища, фотографувати ці об'єкти і визначати їх координати. Писані таємним письмом шпигунські відомості мали пересилати до Берліну.

Кінець історії Галая і Храмцова трафаретний совєтський: вони попали в руки „доблесних робітників державної безпеки", призналися до вини і розкрили всі свої злочини. Але останні рядки цієї повісти незвичайні, бо, замість обов'язкового в таких випадках розстрілу, „Військова Колеґія Найвищого Суду визнала вину Галая і Храмцова доказаною, але . . . беручи під увагу щиросердечне (!) признання обвинувачених ухвалила не застосовувати до них найвищої кари і присудила кожного до 25 років ув'язнення в поправно - трудових таборах . . ."

Про ще одну пару шпигунів читаємо в „Ізвєстіях" з 15 червня. Ось коротка їх історія в інтерпретації МГБ:

Це вже — „переміщені особи" Н. Якута і М. Кудрявцев. В 1942 р., піддавшись у полон німцям, Якута дістався в Західню Німеччину, де був вдруге „полонений американським військом". Він розповідає, як то „знущалися американці над французами, голландцями, поляками і росіянами, як били їх палками". Далі Якута зустрічає білоеміґранта Болдирєва (одного з лідерів російської організації „солідаристів", заплутаної в аферу Хохлова), який завербовує його до спеціяльної школи, де „переміщених осіб" навчають всього, що „може знадобитися їм, якщо вони хочуть повернутися до СССР". Одним словом, він опиняється також у розвідчій школі організації, очолюваній Байдалаковим (також один із „вождів" НТС — „солідаристів") і дістає псевдо „Поль".

Історія М. Кудрявцева коротша. Йому ледве минуло 14 років, коли прийшли німці (місцевість, де він тоді перебував і національність Кудрявцева „Ізвєстія" не подають). „Піддавшись фашистській пропаґанді", Кудрявцев „співпрацює з німецькими окупантами" і нарешті опиняється в Німеччині, де вступає до російської скавтської організації. Той же таки Байдалаков влаштовує його в розвідчу школу під псевдом „Боб". „Я можу сказати, — заявив буцімто Кудрявцев, — що якби американці не залякували систематично ДП карами, які чекають поворотців в СССР, то багато „переміщених осіб" з радістю повернулися б додому".

Якуту й Кудрявцева з Мюнхену через Сальоніки в Греції вивезли до СССР і скинули з парашутами, забезпечивши всім, що може бути потрібне диверсантові. Вони щасливо приземлились (де саме — невідомо) і почали свою діяльність. Але, як пишуть „Ізвєстія", „самотність на совєтській землі ставала з кожним днем нестерпнішою. Чимраз частіше виринала думка про те, що краще згинути, як блукати вовками". Якута і Кудрявцев „помалу починають (!) розуміти, що американці втягнули їх у ворожу совєтським людям і їм самим справу". Не змовляючись, вони з дня на день відкладають радіопередачі до розвідчого центру. Але нарешті договорюються: закопати все своє шпигунське спорядження і з фальшивими документами влаштуватись на працю. Але вони зрозуміли також (!), що з „тягарем таємниці не зможуть ніколи дивитися прямо в очі совєтським людям". І вони з'явилися до МГБ, де „знайшли собі тимчасовий захист".

Розв'язка цієї історії, як у кримінальному кінофільмі з щасливим кінцем. Якута і Кудрявцев, як пишуть „Ізвєстія", „не тільки не були знищені, як то залякували їх в американській розвідці, але дістали повну можливість вільно жити і працювати на рідній землі. Вони трудяться тепер на користь свого народу, який повернув їх у свої ряди з пропасти, де ще залишається багато знедолених „переміщених осіб", що стали жертвами американських імперіялістів".

Такі пригодницькі повісті про „американських шпигунів та гуманний совєтський суд" читаємо в московській пресі. Готуючись до війни, Москва, як і в 1941 році, роздмухує серед населення пошесть „шпіономанії" і рівночасно байками про „гуманність" МГБ намагається виманити з революційного підпілля всіх тих, хто міг би повірити, що цей апарат терору обернувся раптом на харитативну установу. А совєтська аґентура по цей бік заслони, заплутуючи клубок зради, підступу і провокацій, тим часом робить свою чорну роботу.

В. С-ко

СОВЄТСЬКІ НАСМІШКИ З ПОМЕРЛИХ АМЕРИКАНЦІВ

Москва. — Уряд З'єдинених Держав офіційно запротестував перед совєтським урядом проти вміщеної в сатиричному журналі „Крокоділ" „непристойно-злобної" карикатури, яка висміює смерть колишнього секретаря оборони, Джеймса Форестала. Форестал помер 22 травня 1949 року, випавши з вікна шпиталю в місті Бедеста в Мериленді. Карикатура показує статую Форестала, що лежить на землі обличчям вниз з написом „перша жертва воєнної психози" і „для піднесення настрою в наслідувачів". В американській ноті звертається увагу на те, що такі насмішки зі смерти члена уряду, зроблені навмисне в день роковин смерти, перечать засадам міжнародної етики. Нота обвинувачує в цьому совєтський уряд, як відповідальний за всю пресу в СССР, де немає свободи слова.

● Останню неділю члени Ради Безпеки Об'єднаних Націй стратили, як відпочинковий день, бо — як ми вже ширше повідомляли — 5 годин радили над скаргою Ґватемалі. З цієї нагоди пригадують, що це впродовж останніх 4 років друге таке недільне засідання: перше відбулося 25 червня 1950 р. на вістку про інвазію до Південної Кореї. Тоді теж Рада Безпеки завізвала воюючі сторони — негайно припинити збройні дії, очевидно — без успіху, як і тепер.

О. Дереш

РОГИ МАГАРАДЖІ

(2)

— Ну, гарно. Але лісничий зізнав перед слідчим суддею, що бачив, як ви стріляли до оленя, а потім відрубали роги сокирою, відрізали задню шинку і то все потаскали додому. Він теж твердить, що вас пізнав понад всякий сумнів і бачив вас з віддалі ста кроків, як ви стріляли, а опісля розбирали оленя. Ви розкажіть мені все по-правді, Дмитре, і це залишиться між нами, а я розміркую, як вас боронити. Ви ж знаєте, що я вас вже не раз витягнув з халепи.

— То він каже, що він мене пізнав і бачив? — з приниртством говорив клієнт, немовби це почув перший раз. — Щоб йому очі скапали, як ті свічки на саме Різдво! От клята панська собака! — кляв роздратований клієнт і зі злости трясся в нього опаслий живіт, а лице набігло кров'ю. — Все брехня, все напасть! Він на мене злосний, що я йому нивку купив перед його хатою і він потім відгрожувався мені, що пішле мене до іванової хати. Та, може, Бог дасть, що ми колись стрінемося темної ночі в плаю.

— Це друге діло — перебив йому адвокат, але ваша справа доволі важка. У вас нема свідків, щоб доказали, що тоді, як ви мали стріляти до оленя, були деінде, на своїй полонині, або спали в хаті, або з кумою жартували. Гаєвий буде зізнавати на розправі під присягою, і я певний, що він слово в слово повторить свої попередні зізнання. А ви що можете сказати на оборону в суді? Хіба те, що будете вперто говорити, що ви невинні, що не маєте ані кріса, ані не вмієте з нього стріляти. Я виграю від вас гроші за оборону, програю процес, а ви бідний Дмитре, підете за крати. Я боюся, що суддя готовий вам присудити найвищий вимір кари, бо він сам мисливий, від самого початку розправи буде наставлений до вас неприхильно і повірить вповні гаєвому. І ваші голословні запевнення, що ви невинні, вам нічого не поможуть. Мені буде неприємно програти справу, а вам буде соромно сидіти в тюрмі.

— Та чому я маю йти до криміналу? — піднесеним голосом, повним жалю і зденервовання, говорив Дмитро. — Та ж ціле село посвідчить, що я невинний. Боже мій, Боже, яка напасть на старі літа! Який світ несправедливий настав! Та нехай мені ті два впадуть на землю, коли я забив оленя! Та ж то панська забавка, а не хлопське діло! — І Дмитро побожно підніс два пальці до очей і поволі спустив їх на землю, показуючи, як ті очі мають падати йому вниз. Та з його слів і рухів не можна було ніяк пізнати, чи до землі мали впасти йому дійсно очі, чи мали зробити цей рух тільки самі пальці.

Та з судової розправи Дмитро вийшов переможно.

Гаєвий свідчив, що від кількох днів, як тільки розпочалось риковисько, стежив за оленем, що був найкращий в його ревірі і був призначений для індійського магараджі, що з великим почотом приїхав з далекої Індії до товариства Сільвінії на лови і давав в дарі гаєвому звичайно за гарного оленя по 100 злотих від кожного пасемка на рогах. І, слідкуючи за оленем, щоб прослідити його риковисько, куди він ходить, які його звички і вдача, гаєвий трагічного ранку мав бачити докладно, як оскаржений, по відданім стрілі, відрубав сокирою голову і відрізав задню шинку і з цими трофеями пішов додому.

Дмитро почувши свідчення гаєвого, з повагою перехрестився на залі розправи, підніс побожно голову догори, жалібно нею похитав і витер рукавом з лиця сльози горя, жаліючись тільки Богові, що існує така велика несправедливість на світі, бо до людей, що не хочуть повірити в його невинність, він не мав довір'я.

Та коли на запит адвоката гаєвий точно і зі всіма подробицями описав, що Дмитро, пораючись коло оленя, відложив набік кріс і, запхавши сокиру за ремінь і повісивши кріс на шию, взяв в одну руку роги, а в другу м'ясо і з здобиччю перейшов коло нього в віддалі 50 кроків, адвокат перейшов до наступу. Посипалися питання, що гаєвий мав робити, коли приловить на гарячім вчинку „равбшіцера", і чому він його не задержав, бо ж злочинець не міг боронитися, ані не загрожував його життю, бо сокира була за поясом, а кріс перевішений через шию, а в руках добича. Вийшла на денне світло і справа купленої Дмитром нивки коло хати гаєвого та погроза гаєвого помститись та всадити Дмитра до тюрми. Гаєвий мнявся, крутив, зміняв зізнання, блід, червонів, заплутувався в суперечностях і вкінці, спітнілий від напруги заявив, що він тепер не може твердити, що пізнав цілком Дмитра. А коли свідки оборони ствердили, що того ранку бачили Дмитра на його полонині, віддаленій кілька кілометрів від місця, де так сумно загинув король гір, — суддя з жалем в серці звільнив Дмитра. Дмитро тяжко відітхнув, поважно вклонився судді і, нехтуючи прокуратора, зі злобною і глумливою усмішкою перейшов коло збентеженого гаєвого і вийшов на коридор.

— От, драбуга, от панський лизун та брехун! Та він не боявся божої кари і руку підніс до присяги на мене! Бог його тяжко скарає за ту кривду, що він мені зробив! А ви бачили, як спочатку вперся: ніхто інший тільки Дмитро стріляв! А стрілило б йому в печінку! Та ще й магараджу вмішав до процесу. Та де мені, простому селянинові до магараджі, та де я поважився б кріса піднести на оленя за яким магараджа приїхав тисячі миль. Чекай, чекай! Дам я тобі і Індію й магараджу! Але ви, пане меценасе, добре йому дали по кулях! І таки, дякувати Богу, правда вийшла на верх.

І Дмитро, зібравши своїх свідків, повів їх на почастунок.

*

Про процес Дмитра давно всі забули, забув і адвокат, що повірив в невинність Дмитра.

Та одної зимової ночі на подвір'я адвоката заїхали санки. Адвоката викликано до кухні, де сидів Дмитро пив чай і курив коротку люльку, вибивану цвяшками. Під стіною лежав великий баламут, повний сіна. Коли Дмитро врешті, по довшій розмові з адвокатом про байдужі справи, почав скидати зверху сіно, з нього показалися оленячі роги надзвичайної краси з вісімнадцяти пасемками. Тільки чашка була знята немисливською рукою, а відрубана сокирою. Адвокат, сам мисливий, оглядав з заінтересованням роги з усіх боків, а Дмитро відповів: — Ці роги, магараджа з Індії посилає вам в дарунку на Різдвяні Свята.

Та адвокат подарував ці роги іншому мисливому. А коли в 1938 р. була в Берліні ловецька вистава, роги попали на неї, і їх власник одержав золоту медалю.

Дмитро помирився з гаєвим і до самої смерти ходив із здоровими очима.

(Кінець)

НІОДНА КУЛЬТУРНА ЛЮДИНА НЕ МОЖЕ ОБІЙТИСЬ БЕЗ РІДНОГО ЩОДЕННИКА

„СВОБОДА"

(Вступне слово до предложеного 23-ій конвенції УНСоюзу редакційного звіту „Свободи", яке виголосив редактор Л. Мишуга)

(1)

За українське ім'я в Америці

У тому самому дні, коли почала радити у Вашингтоні Ювілейна Конвенція УНСоюзу, себто дня 31 травня ц. р., появилася в „Ню Йорк Таймсі" стаття п. н. „Ukrainian Anniversary". Це не була стаття про 60-літню річницю УНСоюзу чи „Свободи". Ні, це був коментар на 300-ліття „возз'єднання" України з Москвою. „Ню Йорк Таймс" глузує з кремлівських урочистостей і пише, що неможливо повірити, щоб українці раділи, згадуючи історію 300-літнього гноблення України. Підкресливши кремлівське фальшування історії, „Н. И. Таймс" стверджує, що сьогоднішня дійсність така: „Існує кремлівське гноблення і русифікація України", а як багато витерпіла Україна, про це знає найкраще Хрущов. Тому й не диво, що український націоналізм далі росте в Україні. Про те, що „Н. И. Таймс" написав тепер про поневолення України та її змагання до волі, „Свобода" писала на цій землі уже тому 60 років. „Свобода" старалася довгими десятками років переконувати також і „Н. И. Таймс", щоб не вживав бодай назви „Little Russia", яка є для українського народу синонімом національного поневолення і московського грабежу, в тому теж і грабежу рідної назви. Та „Н. И. Таймс", як і другі, можливо, й досі писали б про „Малоросію" та українську мову як „діялект", якби не те море крови, яке пролляв український нарід в останніх десятиліттях у боротьбі за своє ім'я і волю, а теж, якби не було й праці американських українців, в першу чергу УНСоюзу та „Совободи", які своїми англомовними виданнями ширили правдиві відомості про Україну.

Всеукраїнський і поступовий рух

В минулому конвенційному періоді довелось нам святкувати два 60-річчя: „Свободи" та УНСоюзу. Це ті „два кроки вперед", про які писала „Свобода" тому 60 років, яким треба завдячувати, що наш нарід в Америці не загинув, а „воскрес із мертвих", як про це писали перші наші священики-піонери. Тим піонерам ми навіки вдячні за ідейний, всеукраїнський і поступовий дух, який вони вляли в „Свободу" вже тому 60 років, та за їхні заклики до політичної та релігійної толерантности, без яких неможливе об'єднування нашого народу. Сьогодні „Свобода" має 61 рік. Важливіше від її віку є одначе те, що вона весь час твердо стояла на національному грунті й не відступала від благородних принципів своїх основоположників, за що доводилось їй переживати не одну гірку хвилину. Але про це не будемо говорити, бо сьогодні день ювілею-радости. До того ж терпіти за ідейну роботу — явище природне. Сьогодні можемо тільки дякувати Всевишньому, що, не зважаючи на наші недомагання, благословив наші труди, і просити Його, щоб дав нам ясний розум і чисте серце, щоб ми могли набуте добро закріпити і ще більше придбати, ідучи давнім шляхом ідейности, жертвенности, посвяти і поступу.

Ми, члени УНСоюзу, радіємо, що наша „Свобода" зайняла почесне місце не тільки в історії американських українців, але й в історії українського народу взагалі. Це місце припало „Свободі" не так тому, що вона вдержалася при існуванні найдовше з усіх українських газет в Україні й поза нею, а в першу чергу за те, що вона весь час вірно служила найвищим ідеалам українського народу та старалася на різні способи передавати ті ідеали до відома американського народу і його влади. Подібну роботу виконують УНСоюз і „Свобода" теж і на цій Конвенції, включно з нашою, під кожним оглядом цікавою, конференцією у департаменті стейту. Цю працю будемо продовжувати. Тому теж поліпшення та поширення „Свободи" повинно бути одним з найважливіших завдань цієї Конвенції. Знаючи минуле в Америці, не так важко добачувати наше будуче.

Наше будуче

Це правда, що „Свобода" має сьогодні більше передплатників і читачів, ніж будь-який інший український часопис. Проте це слаба потіха, зокрема, коли вдуматись, скільки буде тих передплатників та читачів вже за 15 чи 20 років. Це відноситься, як до „Свободи", так і до „Ukrainian Weekly". Вже сама смерть забирає „Свободі" кожного дня кілька читачів, а нові не прибувають, бо в УНСоюзі маємо тепер багато таких членів, що „Свободи" не мають, хоч повинні б мати. Як такий стан буде продовжуватись, то за 20 років не буде „Свободи" як щоденника, а якраз тоді буде її тут треба ще більше, як сьогодні, коли думати про ідейний, український дух у нашому житті. Застановімся над тим уже на цій конвенції. Не залишім тих нарад без твердої постанови щось у цій справі зробити, і то теж на місцях, по відділах, серед своїх друзів та знайомих, як зі старої й нової імміграції, так і серед тут роджених. Не підрізуймо своєю байдужістю завчасу те дерево, соками якого жили цілі покоління та яке ще здорове й сильне.

Пам'ятаймо, що „Свобода" перша почала на цій землі збирати докупи розсіяних і безпорадних наших людей, вириваючи їх з москвофільських та мадяронських рук, себто таких, що були проти українського імени й проти України. „Свобода" була тут в ідейному та загальнонародньому розумінні першим і найсильнішим об'єднуючим чинником. Таким є вона й нині. „Свобода" перша вказала нашому народові в Америці на потребу мати „свою хату", де була б своя правда і сила і воля. Такою хатою став в Америці тому 60 років Український Народний Союз, призначений — як писала „Свобода" — для одної „Великої Родини", де були б тільки „Брат і Сестра" та де під проводом „Батька" ми могли б навчитись, як тут розвивати свої сили і собою радити. Обране Союзом гасло „В лучності сила" було тільки відгомоном давніх моральних традицій українського народу, що ними визначались від найдавніших часів ті різнородні добровільні асоціяції, артілі чи кооперативи, що їх було так багато в Україні. Союз був виявом нашої вдачі, бо ми, українці, хоч великі індивідуалісти, проте повну силу талану, енергії та посвяти виявляємо щойно в організації, особливо, як вона ідейна. Працею, посвятою та пожертвами ідеалістів, вихованих „Свободою", втримувалось тут у минулому ціле наше життя. Імена тих ідеалістів пропали, їхні гроби забуті. Тільки не пропала їх ідейна праця. Без ідеалістів не вдержиться довго й теперішнє життя, хоч воно б'ється. Хто ж буде його продовжувати? Де наш ідейний доріст? Скільки є тут роджених, що думали б глибше про наші надбання в Америці та виявляли б запал і посвяту для справ, які нам дорогі? А як ми їх ще й сьогодні не можемо приєднати для тих справ, то чи буде можливо зробити це колинебудь пізніше?

Це ніякий песимізм, а тільки пересторога, щоб ми ще й нині не збували цього пекучого питання тільки фразами про „рятування молоді", як це у нас уже не раз було. До розв'язки цього питання мусять приложити рук делеґатки та делеґати з тут роджених, що їх є понад 100 на цій конвенції.

Володимир Барагура

Зустріч з німецькими журналістами в „Чорному Лісі"

(Організаторам торонтської зустрічі українських мистців)

Коли чую про якусь зустріч журналістів, чи з'їзд мистців, я певний, що поміж організаторами такої імпрези є редактор Анатоль Курдидик. Тому я не здивувався, коли в Організаційному Комітеті торонтської зустрічі побачив його прізвище. Це дає запоруку, що імпреза буде вдалою, бо всі досі організовані ним того роду імпрези були успішні, хоч і проходили в несприятливих умовах. Курдидик не лише має організаційний хист і досвід, але й вірить в успіх. Про одну таку імпрезу, що організувалася й відбувалася серед найтяжчих умовин, хочу розказати.

Була зима 1948 р. З доручення реферату зв'язку з чужинецькою пресою Союзу Українських Журналістів (СУЖ) у Німеччині, редактор Курдидик організував зустріч з німецькими журналістами. Ціль зустрічі — нав'язати тісний контакт з німецькою пресою та поінформувати її про українську проблему. Зустріч попередила довга й інтенсивна підготова. Треба було побороти безліч труднощів. Підшукати місце на зустріч, добитися дозволу на перебування в таборі ДП німецьких гостей, виклопотати квитки на переїзд поїздами, запевнити учасникам нічліги й прохарчування. Це були речі в дипівській дійсності не такі легкі до реалізації. Врешті всі труднощі переборено й зустріч призначено в навечер'я Нового Року. Місце — Карльсруге, недалеко французького кордону.

Запасшися „пляцкартами", що давали право на закуп залізничого квитка, але ніяк не запевняли „пляцу" в вагоні, ми з редактором Геннадієм Которовичем („Неділя" Ашафенбурґ) вибралися черепашиним поїздом до Карльсруге. Ліктями й п'ястуками прийшлося здобувати місце на буфері вагона. Щойно в Дармштадті вдалося нам протиснутись досередини. А була вже найвища пора, бо закляклі від холоду руки відмовляли послуху й скостенілі пальці не хотіли довше триматися клямер вагона. У переділі страшенна тіснота. Приходиться стояти, тримаючи на своїх плечах кілька інших пасажирів. Стоптані чужими черевиками ноги умлівають. Тільки кожних кількадесят кілометрів вам уступає хтось, за прийнятим тут звичаєм, на якийсь час своє місце. Але тоді приходиться вам тримати інших пасажирів, що сиділи досі на колінах вашого попередника, бо з його правами на місце ви перебираєте і його обов'язки. Щасливий той, кому попалась гарна дівчина. Легко й приємно. А то мені довелось везти якогось 200-фунтового черевання-баварця...

Під вечір приїжджаємо на станцію Карльсруге. Хоч пора не пізня, проте надворі темно. А до табору треба йти ще кілька кілометрів лісом — „Чорним Лісом", як назвали його ДП. Правда, тепер уже постійних мешканців (здебільша поляків) табору Карльсруге перенесли в інше місце, а тут зробили переходовий табір для еміґрантів ДП, що переселювались до Франції. Через той пукт переходили й ті, що з якихнебудь причин поверталися з Франції назад у Німеччину. Через те й табір стояв здебільша пусткою й сповнювався життям, коли прибував черговий ешелон еміґрантів, чи реемігрантів. Постійно жив тут тільки адміністраційний, поліційний, кухонний і медичний персонал. А все таки, хоч прикметник „чорний" належав тепер до минулого, нам було моторошно йти лісом у зимову пітьму. До того легко можна було заблудити в густій мережі доріг і доріжок, що прорізували ліс у всіх напрямках. Сяк-так ішлося, поки були людські садиби. Далі вже довелося йти навмання. Довжелезний ряд тремтливих світел у далині казав думати, що там — табір. Коли ж ми наблизилися до освітленої зони, нас затримали написи „заборонено, військовий об'єкт", а якийсь „веркшуц" ще здалека почав верещати „кіп оф". Нам сказано, що це — летовище. Довелось обійти його кругом.

Коли добилися врешті до табору, була вже вечірня година. Табір гарний. Серед соснового лісу стоять чепурні модерні будинки касарень. Асфальтовані алеї, травник, квітники. У розшуках за Курдидиком ми дісталися до голови табору. Помешкання гарне, дві великі кімнати, кухня, коридор, лазничка. В одній кімнаті ярко освітлена ялинка, райдужний спомин Різдвяних Свят. З кухні несеться приємний запах печеного м'ясива, на столику гарно прибрані торти. Господарі вітають нас увічливо, але надія на добру вечерю марна. За якийсь час із розмови виходить, що дожидають прибуття свого госта, д-ра Лева Ганкевича, що теж має взяти участь у зустрічі. Запізнився. А тут „голод мучить нас страшливий", бо решткн скромних „канапок", які дала на дорогу дружина, ми давно з'їли ще в Мангаймі. На таборову вечерю прийдеться ждати довгенько, бо кухонний режим має свою пору. Зрештою, що рівняти запахи таборової кухні з пахощами кухні пана голови! Рішаємо поглянути, де наш нічліг. Для учасників зустрічі приготовано кімнати з ліжками в окремому бльоці. Але ввійти до них годі. Бо дбайлива за спокійний сон гостей, таборова адміністрація продезинфектувала їх таким сильним засобам, що не зможе тут витримати не то блощиця, але й звиклий до всяких неприємностей дипіст. Тут же на коридорі ждуть перці німецькі журналісти, кімнати яких продезинфектовані ще кріпше, як наші. Переконуємо таборового квартирмайстра, що спати тут неможливо. Добрі люди розбирають нас і німців до себе на ночівлю. Ми попали у безпечне місце — до самого коменданта таборової поліції. Залишаємо свої теки, а самі йдемо назад до голови табору. На щастя, стіл уже накритий, за столом д-р Лев Ганкевич. Дві зайві тарілки — для нас. На столі правдива „мішанина", начинений печений дріб, торти, вино. З'їзд наш почався під добрими авспіціями! Підкріплені на тілі й бадьорі духом пізнім вечором ідемо на свою квартиру. Господар говіркий. Гостить чаєм і сухим хлібом. Вибачте, але більше нічого немає, приділу ще не привезли. Нічого, ми не голодні. Розмовляємо.

— Мабуть, небезпечно тут жити?

—Куди! Зовсім спокійно. Від часу, коли я став тут комендантом поліції, ні одної крадіжки не було, не то що.

І господар оповідає широко й барвисто про свої поліційні подвиги. Під гомін його оповідань я заснув. Була може година 2-га ночі, коли в двері хтось сильно загримав та став кликати:

— Пане коменданте, пане коменданте, злодії!

— Які злодії, що, де?

— Ну та злодії. Виламали двері в магазині й украли харчі.

— В якому магазині, які харчі?

— Ну та в кухоннім. Приділ вкрали.

— Та, як украли?

— Ну та вкрали. Два мішки муки, бочку смальцю, п'ять бльоків масла, мішок цукру. Ще й порозсипали цукор по стежці, а на стіні мармелядою на вас непристойні речі написали. Аґа, свиню пана голови зарізали, м'ясо взяли, а голову до сосни прибили; наділи поліційну шапку й написали, що це — ви.

— Мовчи, дурню! А ви де були?

— Та я приліг, а Максим пішов до Ганки, а Гринько десь там карти лупить.

Господар мов громом побитий. Уся його поліційна слава, про яку розказував нам цілий вечір, розвіялася від одного маху. А тут ще виявилося, що в магазині повно харчів, а він казав, що магазин порожній.

На другий день, о год. 9-ій вранці зустріч почалася в репрезентативній залі табору. З українського боку було запрошено тільки представників окремих редакцій, членів головної управи СУЖ-у, гостей від політичних угруповань та, як несподіванку кількох упістів, що саме перейшли кордон Німеччини. Німецьких гостей коло п'ятдесяти. Найчисленніше заступлені довколишні газети, є представники з Мюнхену й Франкфурту, з англійської й французької зон. Заступлені не тільки газети, але й пресові аґентства. Учасники сідають так, щоб, на кожну групу чужинців був один український журналіст для інформації та товариських потреб. Основний реферат про українську справу в цілому й українську визвольну боротьбу прочитав ред. А. Курдидик. Другу доповідь про українську політичну еміґрацію та пресу на вигнанні мав ред. Г. Которович. Свіжими враженнями з боротьби проти Совєтів поділились з присутніми упісти. Німців живо інтересують порушені в доповідях питання. Багато з них — це бувші воєнні кореспонденти, які побували на Україні й знають її з автопсії. Їм цікаво мати авторитетний погляд на справу від самих українців, бо дотеперішні їх відомості про українську проблему з німецьких джерел неповні, невірні й не видержують критики в конфронтації з дійсністю. Вони засипають доповідачів і інформаторів градом питань. Їх цікавлять простір, населення, кордони України, українська література, історія, культура, мистецтво, побут. Вони хочуть мати цифри, статистичні дані, діяграми. Відповіді на питання з загального українознавства дає наш вічно молодий учений проф. Ярослав Рудницький. Найбільше цікавлять німців сучасні визвольні змагання УПА. Тут до голосу приходять бувші військовики повстанської армії, які недавно залишили Рідний Край. Німці хочуть знати про організацію, вишкіл, озброєння, тактику, командний склад, постачання повстанської армії, терен її операцій. Довго після закінчення офіційної частини ведуться на ці теми розмови при обідньому столі. Недавні помилки німецької політики, наочне пізнання большевизму, програна війна й теперішнє трагічне положення Німеччини дають їм змогу легше зрозуміти нашу ситуацію.

Пізнім вечором роз'їжджаються учасники зустрічі. Контакти й знайомства нав'язані. Німці беруть адреси окремих редакцій, політичних угруповань, приватних людей, обіцяють писати про українську проблему інформаційні статті для своїх земляків та слідкувати за ходом українського життя. Уже в найближчих днях по закінченні зустрічі німецькі газети зароїлись від репортажів та інформаційних статтей на українські теми.

Невеличка група залишається ще на забаву. Це ж вечір Маланки. При звуках піяніна молодь танцює, старші гуторять при чарці. Підохочені соснівкою, від якої око в'яне, німецькі журналісти беруться танцювати „аркана", а далі йдуть у присюди. Весела забава триває до ранку.

Ось і картина одної зустрічі робітників пера у більш як скромних умовинах. І коли ця зустріч пройшла успішно й виконала своє завдання, то що ж говорити про торонтський з'їзд, де представники уряду дають свій протекторат, де організатори розпоряджають репрезентативними залями й будівлями, де до диспозиції готелі й ресторани, а подорож можна відбути в найбільшому комфорті.

Читайте українські книжки й газети, бо часто читання веде до просвіти, а просвіта — — це сила!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Балтімор, Мд.

В поклоні Матері Божій.

Ні, що не кажіть, а таки дивний, чудний отой наш нарід. Коли „сам по собі", без доброго проводу, „розполітикується", то розсиплеться, мов горох, кинений „на каменистий грунт невправною рукою недосвідченого господаря..." І шукай тоді вітра в полі!.. Коли ж до нього підійде „пастир добрий та мудрий" і по-батьківськи промовить слово, тоді перед вами „виростає чудо": той самий „розсипаний" народ, з усіх „розполітикованих закутків та закомарків", збірається в одну-єдину соборну громаду і співає Соборну Пісню! Та ще й як співає!!

Такий спів ми чули 6 червня 1954 року на Марійській Академії з нагоди сотих роковин проголошення догми про Непорочне Зачаття Пресв. Богородиці, яка відбулась у парафіяльній залі української кат. церкви, по-береги заповнений українським громадянством. Порядок І-ї частини Академії: Вступне слово до зібраних о. пароха О. Кобрина про соті роковини проголошення догми Непор. Зач. Богородиці та про всі появи чудотворних образів Матері Божої й глибокого вірування в почитання їх нашим народом; 2) Пісня до Богородиці та деклямації, виконані діточим хором української парафіяльної школи, під проводом своєї учительки пані О. Дивнич; 3) Реферат про почитання укр. народом Богоматері на Україні, вигологшений п. Р. Ганкевичем; 4) Кант про Почаївську Божу Матір, у виконанні міш. хору, під диригентурою о. пароха з Куртис Бею В. Соловія (соло — д-р С. Курилас); кант „Через поле широкеє" у виконанні того ж хору (соло — п. Чорний та пані Стельмахова), музичн. укладу Д. Котка; „О, Пречистая", Борса; кант про Зарваницьку Божу Матір Т. Купчинського, та „Ангел вопіяше", Нанке - Вербицького, у виконанні того ж хору; 5) Деклямації: Сідляк: „Молитва" Р. Купчинського, виконала ученниця школи ... Чапельська; „Зарваниця" В. Щурата, у викон. А. Ціздина; „Ликуй, Княгине" О. Стюарта, у викон. учен. Шкабинської.

Частина друга: 1) „Аве Марія" Ф. Шуберта, соло п. Ольги Курилас, при фортепіяновім супроводі проф. Лідії Шав'якової; 2) „Поглянь", У. Кравченко, деклямація п. Мельника; „Всі йдем до Тебе", Ю. Ковальського, у виконанні муж. хору під диригент. о. В. Соловія; 3) „Благовіщення", сценічна картина Уляни Кравченко, у виконанні: М. Віндюк — Пречиста Діва, О. Пісецька — Ангел та заповідач — референт п. Чорний; 4) — на закінчення Академії — всіми присутніми громадянами відспівано „Достойно єсть".

Писати про мистецьке виконання в газетному дописі — кожної точки окремо — годі, але про прекрасну організацію всієї цілости та про надрядні точки в цілій програмі згадати треба, бо інакше й сам допис не мав би значення...

До першої „надрядної точки" належить сама організація української параф. школи, у проводі о. пароха О. Кобрина, з числом понад 50 душ української дітвори, що першою вшанувала та звеличала Богоматір своїм щебетливим співом та деклямаціями. Співали й деклямували вони так, як то звичайно співають та деклямують діти у віці від 5-го до 15-ти літ: „ні гармонії, ні сили, а музика — море!" Тільки треба „вловити", почути її в тому, в більшості, „косноязичному" щебетанні; а вже понадто, коли ви допоните оте щебетання різнобарвним „маком" українських строїв!.. І тоді віднесете враження незатерті аж до самої смерти, а організаторам та провідникам (учителям) тих дітей скажете велике спасибі. До другої надрядної точки в цілій Академії треба віднести виступ злучених хорів: мішаного з Куртис Бею та чоловічого ООЧСУ відд. в Балтиморі, під проводом пароха української кат. церкви в Куртис Бею о. В. Соловія. Ми побачили прекрасно здисциплінований та почули немеш зіспіваний, як мужеський так і мішаний хор. Кант про Почаївську Божу Матір та „Через поле широкеє" виконані прекрасно! А тут, щоб ні, не надто авторитетний голос був не відокремлений, нехай підсилить його ті сльози (і навіть притлумлений плач!), які ви могли бачити (й чути) в о-ках слухачів. Те саме можна сказати й про „Ангел вопіяше" в усіх чотирьох частинах (анданте, модерато, аллегро та аллегро-фуга). І все це досягнено протягом кількох, дорівнючих проб. Із солістів в хорі на першe місце видвинувся п. Чорний — „Через поле широкеє". Чистий, „оксамитний" тенор, з максимальним вкладом душі в кожний склад слова, та прекрасна дикція, чарували слухачів кожним своїм заспівом у цьому безсмертному творі українського генія! Добрі були д-р Курилас, і пані Стельмахова у своїх сольо-співах, з непересічним голосовим матеріялом (перший — баритон, друга — сопрано), але кожне, Богом дане добро, вимагає ще й праці над ним, а в першу черу, нотації, чіткої дикції та умілого розподілу, чи витрати „зарезервованого" перед співом (взагалі) повітря, щоб не передихати в половині музичного речення.

Третьою надрядною точкою в програмі був перший виступ пані Ольги Куриласової з сольопіснею „Аве, Марія!" Ліричну м'якість сопрана пані О. Куриласової можна назвати споріднено з ліричною м'якістю тенора п. Чорного. Школа тільки, що пані Куриласова так довго „крилась" із своїм талантом та лише тепер відкрила нам його. Та це шкода, що якраз під час співу (виконання) цього надзвичайного твору Ф. Шуберта, залишена сама собі мамами дітвора, заглушувала різнородними вигуками непересічну ліричну співу. (Вагато вже про ці різнородні вигуки „самопасної" дітвори на всіх наших Академіях писалося в пресі, але чомусь такі важні писання залишаються й до цього часу криком в порожнечу!). Четвертою й останньою надрядною точкою, — доповнюючою точкою, — наша надія на те, що ми ще відбудемо не одну подібну Академію.

Павло Лан.

НАРАДИ ЕКЗЕКУТИВИ ЗУАДК-у

(Закінчення зі стор. 1.)

ма. Добре було б, щоб особи, які мають неточності в документах, здержались з вибиранням громадянських паперів.

„Підручник громадянства" — це нова книжка, яку видає ЗУАДК. Саме тепер велике число новоприбулих українців старається про американське громадянство і для них видає ЗУАДКомітет підручник, який дає повний перегляд того, що треба знати, щоб бути американським громадянином. Вже в липні ця книжка буде в розпродажу і коштуватиме 50 центів.

Праця в Европі. — Европейське Представництво ЗУАДКомітету присвячує тепер головну увагу переселенчим справам — побіч нормальної допомогової, і правно-охоронної діяльности. Всі зацікавлені в переселенні до ЗДА (теж і словаки й білоруси), яких справи веде ЗУАДК, повинні бути в контакті з нашим Европейським Представництвом, якого теперішня адреса така:

United Ukrainian American
Relief Committee
Schoenberg Strasse 9
Muenchen 27, Germany

чи теж із котримсь із Відділів, а саме в Бельгії:

United Ukrainian American
Relief Committee
26, rue du Pepin
Bruxelles, Belgique

у Франції:

United Ukrainian American
Relief Committee
13, rue Taine, Paris XII.
France.

в Австрії:

United Ukrainian American
Relief Committee
Lager Parsh 15/17
Salzburg — Austria.

Ювілей ЗУАДКомітету: 24 червня 1954 року минає десять років від дня, коли створено Злучений Український Американський Допомоговий Комітет згідно з рішенням Другого Конгресу Американських Українців та й при співпраці всієї зорганізованої української громади у ЗДА. З нагоди Ювілею Екзекутива ЗУАДК проголосила КОНКУРС на драматичний твір, щоб тим причинитись до збагачення нашої драматичної літератури і прийти з поміччю нашим письменникам. Реченець присилки творів на Конкурс минає 15 жовтня 1954 року. Теж в опрацюванні Ювілейна Книга ЗУАДКомітету, яка подає перебіг десятирічної діяльности ЗУАД Комітету в користь українських емігрантів і втікачів перед большевицьким режимом.

Збори Директорської Ради ЗУАДКомітету рішено відбути в суботу 25 вересня 1954 року.

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE,
P.O. Box 1661, Phila. 5, Pa. U.S.A.

Посмертна Згадка

ДМИТРО ПАВЛОВСЬКИЙ, член 189 відд. УНСоюзу з Філадельфії, помер 11. червня 1954, проживши 58 років. Оставив в смутку дружину Марію, сина Олега і невістку Галину. Покійний уродився 1896 р. в Колках, пов. Луцьк, Україна. До Америки прибув 29. жовтня 1949. Похорон відбувся у вівторок, 15. червня, з потреб. заведення на цвинтар. — В. П. П.!

П. Котельницький, секр.

РОЗШУКИ

Розшукую брата СТЕФАНА ГАВРИЛЮКА, родом з Большівців (біля Галича) повіт Рогатин, що імовірно перебуває в Канаді. Його самого, або всіх, хто знав би щось про нього — прошу писати на адресу:
STEFANIA HUDA,
74 E. 7th Street, New York 3, N. Y.

Петро Михайлович Бурлака з села Козіївки Краснокутського району, Харківщина, просить конечно обізватись слідуючих осіб. 1. Теммохуд Мохуд? Григорівна, 2. Гаврило Петро Харитонович, 3. Рябокінь Матвій, 4. Харченко Захарко (Малість), 5. Шаповал Микола Павлович. Хто знає місце перебування якоїсь з цих осіб прошу повідомити на адресу: Peter Burlaka, S. Lawrence Sanatorium, Cornwall, Ontario, Canada.

МАРІЯ ДОБРОВ з роду Венгжин у важній справі пошукує свого стриєчного брата ФРЕНКА ВЕНГЖИНА з села Ожидмини, пов. Самбір. Колись мешкав при So. High St., Chester, Pa. Хто знав би про нього або він сам, прошу написати до:
Mrs. MARY DOBROW,
41-28 — 74 Street,
Jackson Heights, L. I., N. Y.

ПОДЯКА

Високоповажаному і Дорогому Панові Докторові **І. Макаревичеві.** Оцим виношу сердечну подяку за переведення тяжкої операції шлунка, в наслідок якої я став здоровим і працездатним.

Рівнож дякую за щиру братерську опіку і нагляд, за ввесь час мого перебування в шпиталі. Хай Всевишній посилає Вам Дорогий Докторе здоров'я і всякого добра.

Петро Стрижаченко.

УВАГА! АЛЛЕНТАВН, ПА., И ОКОЛИЦІ!

Ювілейний Комітет, в склад якого входять всі організації міста Аллентавн, Па., під патронатом Філії УКК

— відсвяткоуєс —

25-РІЧЧЯ
Організації Українських Націоналістів
В ДНІ 27-го ЧЕРВНЯ 1954 Р.,
в залі ЛІГАЙ СЕНГЕРБАНД при 227 5-ій вулиці о год. 7-ій вечора.

Українці! Участю своєю вшануймо 25 років геройчної боротьби ОУН і запротестуймо проти московських намагань обдурювати Україну та світ переселанським обманом.

Ювілейний Комітет.

УВАГА! — ПРОВІДЕНС, МЕНВІЛ, ВУНСАКЕТ, ПОТАКЕТ, СЕНТРАЛ ФАЛС, Р. АЙ., И ОКОЛИЦІ!

ПАРАФІЯЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ в м. ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

— влаштовує —

ПІКНІК З ТАНЦЯМИ

— що відбудеться —

в неділю, 27-го червня 1954 р
НА УКРАЇНСЬКІЙ ПЛОЩІ В CENTRAL FALLS
за українським православним цвинтарем.
Доїзд вулицями: BROAD and CHURCH STS.
Початок о годині 1-ій пополудні.

Забаві приграє першорядна оркестра. Буфет обставлений розкішно.
Збірка з ПІКНІКУ призначена на будову нової Церкви.
Комітет запрошує Громадянство прибути численно.

Парафіяльний Комітет.

ОКРУЖНИЙ КОМІТЕТ ВІДДІЛІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

— скликає —

на п'ятницю, дня 25. червня ц. р.
о год. 8-ій веч.
ДО СОЮЗОВОГО ДОМУ при 841 Норт Вестерн Ев.

ВАЖНІ ОКРУЖНІ НАРАДИ

— і —

РІЧНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

ЗІ СЛІДУЮЧИМ ПОРЯДКОМ НАРАД:

Звіти; Дискусія над звітами; Вибір нових Керівних Органів; 60-ліття УНСоюзу та Ювілейний Концерт в неділю, дня 3. жовтня ц.р.; Справа Організаторів УНСоюзу і Ювілейна Кампанія.

З огляду на важливість програми просимо вислати на наради по двох сталих урядовців, як делегатів до Комітету, як рівнож вислати бувших делегатів на Конвенцію до Вашінґтону на згадані Збори.

Інж. Степан Куропась, Гол. Контрольор і Предсідник
Тарас Шпікула, Гол. Радний і Містопредсідник

З приводу другої річниці смерти св. пам'яті Генерал-Полковника **МИХАЙЛА ОМЕЛЯНОВИЧА-ПАВЛЕНКА** Командарма У.Н.Р. та Начального Вождя У.Г.А. будуть відслужені

У НЕДІЛЮ, 27-го ЧЕРВНЯ 1954 р. після Служби Божої

УРОЧИСТІ ПАНАХИДИ

за спокій Його Душі

в Українських Православних Церквах м. Нью Йорку: св. Володимира при 334 Іст 14 Стр. і св. Тройці при 4 Евню — Іст 21-22 Стр.

Запрошуємо кол. Вояків Українських Армій та все Українське Суспільство взяти громадну участь у тих Панахидах.

Комітет Вшанування Пам'яті св. п. Ген. М. Омеляновича-Павленка при ОбВУА.

ТАРЗАН, ч. 3296. Чи королівська змова?

— Моя сестра є невільницею в палаці, — з поспіхом шепотів Джен. — Вона підслухала, що Томас змовляється з Еротом на Тарзанове життя.

— Як це вони думають зробити?, — допитувався Ґемнон. — Вона не могла довідатися, — відповів Джен. — Вона знає тільки, що пробуватимуть цієї ночі.

— Чи ви вірите цьому юнакові, Тарзане?, — запитав Ґемнон, коли Джен прослизнувся в тіні. — Так само, — відповів Тарзан, — як я вірю вам.

— Томас і Ерот!, — сухо завважив Ґемнон. — Це не буде дивне знайти нашу милостиву королеву в цій змові! Бережись Тарзане!